

По-перше, в цьому фрагменті ми здійснили трансформацію на лексичному рівні, а саме додавання лексичних одиниць: *коли мова заходить про*. Це зроблено задля забезпечення милозвучності українського перекладу. По-друге, у фрагменті *a long tradition of theorists and researchers*, який був перекладений як *теоретики й дослідники*, має місце вилучення *a long tradition* для більш зрозумілої інтерпретації реципієнтом.

Логічна структура речення може вимагати від перекладача як зміни, так і збереження іншомовної конструкції, коли це пов'язані з точністю передачі логічного наголосу. Контекст речення також може вимагати його граматичної трансформації у перекладі, найчастіше це спостерігається під час перекладу англійських речень українською мовою. Відтак, для максимально правильного або адекватного перекладу перекладачеві слід використовувати різні види перекладацьких прийомів, а часто цілий комплекс трансформацій, оскільки вони виконують особливу функцію: вони продуктивні з погляду досягнення адекватного перекладу.

Список використаних джерел

1. Sedikides C., Nepper E. The motive to self-improvement. URL: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.320.3278&rep=rep1&type=pdf>
2. Федоров А. В. Язык и стиль художественного произведения. Ленинград: Гослитиздат (Ленинградское отделение), 1963. 132 с.
3. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика: очерки лингвистической теории перевода. Москва: Международные отношения, 1974. 216 с.
4. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник Вид. 4-те, доповнене, 2018. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А. 240 с.
5. Рибін К. Ф. Лингвистические аспекты теории перевода (хрестоматия) Номинация и контекст: сб. научных трудов, 1985. С. 21–28.

Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент Кикоть В.М.

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ВЛАСНІЙ ВЕРСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ ЛІЗИ ДЖЕНОВИ ТА ДЕВІДА Б'ЄЛЛО «HOW YOUR MEMORY WORKS»

Блінова Т.О.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: tayablinova0106@gmail.com

Мета нашої перекладацької розвідки – окреслити основні типи перекладацьких трансформацій на лексичному рівні, застосованих у власній версії українського перекладу англomовного публічного виступу Лізи Дженови та Девіда Б'єлло «How your memory works» на каналі «TED». Для аналізу перекладацьких прийомів використовуємо праці відомих теоретиків перекладу та лінгвістів, як от

Я. Рецкера, О. Швейцера, В. Комісарова, В. Виноградова, К. Райс, М. Паолініеллі, П. Орейро, Ф. Ш. Варела, Х. Діаз Сінтаса, О. Ребрія, О. Селіванової та інших.

У перекладі скрипту публічного виступу «How your memory works» на каналі «TED» нами було використано низку лексичних трансформацій. Серед них найчастотніші: деметафоризація, трансметафоризація, антонімічний переклад і холонімічні заміни.

У своїй промові ораторка використовує метафори, до яких неможливо (або важко) було підібрати відповідник українською мовою, тому ми застосували деметафоризацію – заміну метафори оригіналу неметафорою в перекладі. Цей тип трансформацій на лексичному рівні виокремлюють О. Швейцер, О. Селіванова:

«...is the **flip side** of this...» // «...I воно є **повністю протилежним** до вашої відповіді...». *Flip side* означає *зворотний бік*, проте у перекладі ми звертаємося до деметафоризації, замінюючи метафору на неметафоричний вираз **повністю протилежним**.

Інколи виникала потреба заміни донорської сфери метафори. Такий прийом О. Селіванова називає трансметафоризацією, О. Швейцер – реметафоризацією [див.: 1]:

«you know, you're **surrounded** by skyscrapers and city life ...» // «... навколо вас лише хмарочоси, **вирує** міське життя ...».

Surrounded – віддієслівний прикметник, що означає *оточений* // *вирує* – «Перен. бурхливо рухатись великою масою; виявляти збудження, неспокій швидкими рухами, криками і т. ін.; Буяти, протікати на повну силу» [3].

У власній українській версії перекладу промови застосували трансметафоризацію і в наступному фрагменті:

«Names sort of, live in, like, little neurological **cul de sacs** ...» // «Імена ніби живуть у маленьких неврологічних **закуточках** ...».

Cul de sacs – від французької – «тупик, також відомий як глухий кут – вулиця, яка має тільки один вхід або вихід» [7]. За дослівного перекладу метафори оригіналу речення звучало б так: «Начебто імена живуть у таких маленьких неврологічних тупиках», де метафора «тупик» органічно не вписується в український текст промови, тому замінили її іншою метафорою **закуточок** – «таємне, заховане від людського ока місце (душі, серця і т. ін.)» [3].

У власній версії перекладу публічного виступу Лізи Дженови та Девіда Б'єлло «How your memory works» на каналі «TED» застосовували і так званий антонімічний переклад. На думку О. Селіванової, антонімічний переклад є нічим іншим, «як синонімічною заміною, зважаючи на загальну відповідність цілісного змісту, хоч і дещо модифікованого в перекладі» [2]:

«Again, be **involved** in your **brain** health» // «Знову ж таки, **не забувайте про здоров'я своєї голови**».

У цьому фрагменті перекладу використовуємо холонімічну трансформацію – заміну назви частини назвою цілого. Частина тіла *brain* (мозок) замінюється назвою цілого – *голова*.

У власній версії перекладу виступу «How your memory works» застосовували конотативні трансформації:

«*Part of the reason is prospective memory sucks*» // «Частково причиною є те, що перспективна пам'ять далека від ідеалу».

Розмовне слово *sucks* – має досить суперечливе значення, у багатьох випадках вживається як лайливе та досить грубе слово, тому у перекладі ми його замінюємо синонімічною словосполучкою **далека від ідеалу**, що має нейтральний статус.

«*I don't know why I'm here," you're not going crazy, you're not getting Alzheimer's, your memory isn't terrible*» // «Я не знаю, чому я тут», ви не божеволієте, і у вас немає хвороби Альцгеймера, і у вас не **погана** пам'ять».

У цьому реченні перекладу промови «How your memory works» упускається експресивність слова *terrible* – «very unpleasant; making you feel very unhappy, upset or frightened» [5], що буквально перекладається «жахливий, страшний, потворний», яке ми замінюємо нейтральним словом *поганий*.

Фразеологізм довелося замінити нефразеологічним виразом в наступних фрагментах перекладу:

«*And then in terms of what you eat, again, there's no perfect study, and there's no rabbit-out-of-a-hat I can pull for you...*» // «Знову ж таки, не існує єдиного, **ідеального рецепту чи секрету**, яким я можу з вами поділитися»

rabbit-out-of-a-hat – «to do something surprising and seemingly impossible; to produce something in a way that has no obvious explanation, as if done by magic»[4], робити щось не очікувано, злякати, зробити сюрприз, показати магію.

«*And that's one of the big take-homes of why I wrote the book I just wrote...*» // «*Це одна із **основних причин**, чому я написала книгу*».

Англійський вираз *the big take-homes* – «the main message or piece of information that you learn from something» [6] – основний урок, мораль, те, що ви маєте зрозуміти для себе – змінюється на словосполучку *основні причини*.

Важливою у перекладі виступу Лізи Дженови та Девіда Б'елло «How your memory works» є передача вигуків, адже вигуки є специфічними знаками мови і містять в собі певні емоції [1]:

«*Oh, I need glasses*» // «*Ой, мені потрібні окуляри*».

Також звернули увагу на заміну звертань в українській перекладі промови відповідно до українських традицій, що наближує текст промови до українського глядача:

«*...and there's Ms. Richards house...*» // «*...а там будинок **пані** Річардс...*».

Отже, у власній українській версії перекладу англійського публічного виступу Лізи Дженови та Девіда Б'елло «How your memory works» на каналі «TED» ми зверталися до трансформацій на всіх рівнях. У цій розробці представлено трансформації лексичного рівня та прагматичні перетворення. Метою таких змін у нашому перекладі було максимальне наближення тексту промови до українського реципієнта, спрощення певних наукових термінів для

кращого сприйняття інформації українським глядачем. На нашу думку, ми досягли нашої мети та максимально збільшили цільову аудиторію цього виступу.

Список використаних джерел

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 5-е, допов. Черкаси: Ю. А. Чабаненко, 2019. 240 с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
3. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>.
4. The Free Dictionary. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com/>
5. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
6. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
7. Wikipedia. URL: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Impasse>

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент Литвин І. М.

МЕТАФОРИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ СЦЕНАРІЮ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ ПАМЕЛИ МЕЄР «HOW TO SPOT A LIAR»

Братко Л.М.

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: lyubabratko@gmail.com*

Наше дослідження присвячено аналізу метафоричних трансформацій на лексичному рівні на матеріалі сценарію промови американської письменниці та фрлансерки Памели Меєр «How to Spot a Liar» та його українського перекладу.

Жанр публічного виступу вважають одним із популярних видів усного мовлення, що має на меті донести до слухача власну думку. З метою встановлення контакту зі слухачами та привернення їхньої уваги до інформації промовець застосовує риторичні питання, фразеологізми, вигуки, метафори та ін. Вони сприяють емоційності та більшій доступності матеріалу для аудиторії.

Враховуючи особливості жанру промови Памели Меєр, зауважимо те, що важливе місце у публічному виступі займають метафори. Проблеми, пов'язані з асоціативністю, а також зі сприйняттям дійсності можуть стати перепорою для перекладача під час їх перекладу. Тому, передусім, для досягнення оптимального балансу змісту та форми при перекладі метафор перекладачам варто зосередитись на якісній передачі образів, без порушення естетичного та емоційного впливу на слухача промови. Переклад метафори є найефективнішим засобом вираження мови та вирішення багатьох лінгвістичних, культурологічних, літературознавчих та філософських проблем.

Отже, **актуальність** нашого дослідження пов'язана з необхідністю урахування труднощів під час аналізу перекладу промови та визначається необхідністю у вивченні та застосуванні метафоричних перекладацьких